

SZOMORY EMIL:

Egy délelőtt a Nemzeti Lovardában

Közvetlenül fennállásának hetvenhatodik évfordulója után kongatják meg a lélekharangot Ybl Miklós egyik legökéletesebb alkotása: a Nemzeti Lovarda felett! Egy nagyon boldog korszak és talán *soha vissza nem térő szép világ* utolsó előkelő intézménye ez, mely idáig is csak a legelső magyar főúr: *Andrássy Géza* gróf pártatlan bőkezűségéből maradt meg. Az ő hamisítatlan uralma passziója a *Nemzeti Lovarda*, angol méretezésével, minden sport-szerűségével, tékozló pazarságával, az architektonikus szépségek pompájával és klasszikus homlokzatával, melynek tetejéről egy fekete paripa remekbe öntött szobra, mintha örökkön elszárguldanak készülné valamerre a Muzeum-kert évszázados gesztenye-fái irányában. Nagy és szép emlék ez *Budapest arisztokrata-negyedében*, az Eszterházy-utcában, — az embernek a szíve fáj, ha komolyan arra gondol, hogy egy közeli időben csakánnyal nekiesnek, még ha annak a szent célnak érdekében is, hogy a Nemzeti Muzeum dependencie-ává formálják! De hát hiába, a változott viszonyok következtében a leggazdagabbak teljesíthetősége is zátonyra futott és amikor a szeretett mágnás likvidálni próbálja a Nemzeti Lovardát, legkedvesebb, legtökéletesebb uralma kedvtelését, akkor is *ugy és olyan formában teszi*, hogy neki magának a felejthetetlen emlékeim kívül semmi sem marad belőle.

Mert *Andrássy Géza* gróf, a maga nagy-ur gesztusával, egy percig sem gondolt arra, hogy a Nemzeti Lovarda értékes telkéről abban az irányban tárgyaljon, hogy a vételárból kielégítse önmagát. Ugy ajánlja fel az egészet ingyen, szinte nemzeti ajándékképpen az államnak, ahogy egy szál virágot tűz ki egy szépasszony keblére. Holott a számítás tiszta és világos. A telek, amelyen a hajdani *Fünf Lerchengasse* és *Herbstgasse* között 1858 január 7-én a Nemzeti Lovardát nagy ünnepek között felavatták, 3245 négyzetöl és hozzávetőleges számítás szerint egymillió pengő az értéke. A lovarda kötelezettsége 380.000 pengő, aminek a kilenczted része amortizációs kölcsön, ugyhogy készpénz alig kell több hozzá 35—40.000 pengőnél. A félmillió különbség az államé, — terjeszkedik a Nemzeti Muzeum a lovarda közvetlen szomszédságában. Az egyetlen költés talán, hogy a lovarda homlokzatának híres fekete szobrát őrizték meg a Muzeum régiségtárában, mint a nagy és boldog Magyarország, a lovasvirtus, egyik felejthetetlen szimbólumát.

Az igazság az, hogy ebből az egész elmúlásból, melynek most, úgy lehet, a Nemzeti Lovarda is áldozatul esik, *Andrássy Géza* gróf elnökön, hűséges adlátusán, csekefalvi *Szabó Kálmán* igazgatón és egy-két barátjukon, tisztelőjükön kívül, mindannyian egy elmúlt világ visszatérő árnyai, mások csak nagyon kevesen és igen keveset érznek. A lovarda kivételesen fegyelmzett, előkelő ifjusága maga fogja találni a módját annak, hogy hol lovagoljon ezután és nem lesz nehez istálló találnia, ahová bekötözheti a lovait. Amugyis kevesen vannak és társaságuk az a fajta, melyet mindenütt tárt karokkal fogadnak. Ami azonban *soha* többé és elcsendül, mint minden a világon, azok a vidám, előkelő, halk délelőt-

tők a Nemzeti Lovardában, ami már túl lovaglásra, lovassporton és sporton egyáltalán, a legelegánsabb társadalmi szöglet a fővárosban, meghitt, baráti, testvéri, melyet a kegyelmes ur, a legfiatalabb közöttünk, a maga határtalan szeretetreméltóságával tudott évtizedeken át bearanyozni.

Már most, ha azt kérdezi valaki, *hogyan lehetséges* a Nemzeti Lovarda likvidálása, hát erre a válasz keservesen egyszerű. Elsőben is fennállásának hetvenhat esztendeje alatt *sohasem volt lukratív vállalkozás*, nem is létesült nyereségre. Virágzásának tetején is *éppen hogy megélt*, itt nem lehetett tartalekolni, sohasem volt miből. Ami több kiadás támadt, az urak a mellényzsebükből kirázták, — szórtak ők pénzt sok más egyébre is. A háboru azonban érzékenyen sújtotta a magyar arisztokráciát, melynek birtoka javarészt az utódállamokban lévén, egyik napról a másikra csöppent ki felmérhetetlen vagyonából. A nagyon keveseknek, akiknek maradt valamelyes, egyébre kellett most már, mint uralma passzióira. Csak gondoljunk egy percre a *Nemzeti Casinóra*, mely a maga történelmi multjával, minden nagszerű hagyományával, gazdagságával és exkluzivitásával szintén régen a multtúl. Az öregek kihaltak, a fiatalok anyagilag képtelenek a hagyományok ápolására.

A Nemzeti Lovarda igazi klientéllája elszegényedett, megszűnt. A hajdani dicsőségéből nem maradt meg, csak a név, a presztizs, polgárember nem igen merészkedett a közelébe, mint ahogy sohasem volt és nem is lehet frekventált a Nemzeti Casinó nyilvános étterme, még ha jobb és olcsóbb is más polgári vendéglőnél. Ugyanazok, akiknek van pénzüik autóra, utazásokra, nagy háztartásra, *tartózkodnak a lovassporttól*, amennyiben nem löversenyről és totalizátorról van szó. A ló nyergébe ülni, lovagolni, az ő szemükben arisztokrata hajlamosság és az is marad, még ha ez a mulatság tanítással együtt nem kerül többé egy mozijegynél. De bricsesz, csizma, ostor, sarkantyú, ettől meg vannak riadva és akik mégis művelik ezt a sportot, jobban és kényelmesebben érik magukat a Tattersall lovardájában. Ertem ezt, és régóta értem, érzi az áldozatkészesség, amely tűzön-vízen keresztül fenn tudta idáig tartani a Nemzeti Lovardát, anélkül, hogy intranzigens konzervatívizmusából engedett volna és gondosan kerülte a konkurenciának még a látszatát is. Fájdalom, eljött a nap, hogy nincs tovább!

Hogy kik maradtak meg a Nemzeti Lovardában? A régiek közül egyedül *Andrássy Géza* gróf, aki elpusztíthatatlan kedéllyel a honörököt csinálja és kosárszám rakja a bókákat a szép hölgyek lábaihoz. *Hercégnök, grófnök, bárókisasszonyok?* Gróf *Hoyos Miksáné*, aki óraszám magas iskolát lovagol délelőttöként *Tréfa* nevű szürke kancáján és báró *Eötvös* Roland, aki a saját lován kívül a nénye, *Ilona bárónő* táltosát is lovagolja, mióta a bárónő maga, betegsége miatt egy éve már nem tud ez egyetlen szórakozásának hódolni. És a legfelsőbb tízezer egyetlen férfitagja, a bübajos *Claude Cartier*, egy enivalóan kedves, nyolc éves brauvuros fiúcska, aki azonban csak *anyai vonalon kékvér*, *Almássy* grófnő fia, a papája *Cartier*, a híres ékszerész, a párisi Rue

sielni, de csakis 1 üveg Diana sóborszesz társaságában. Izomerősítő, frissítő hatása páratlan!

de la Paix-ból. Tekintettel azonban arra, hogy a kis *Claude Londonban jár iskolába*, csak karácsonykor, meg újévkor látjuk, ha hazajön vakációra.

Azután a fiatal magyar urlovasnő-gárda két ragyogó tehetsége, *Fáy-Halász Ida* és *Éber Amália*, számos bel- és külföldi lovasmérkőzés hősei, akik úgy járnak a Nemzeti Lovardába, kora reggel pontosan, nap-nap után, mint ahogy szorgalmas kislányok sietnek az iskolába. *Három* saját lova van *Éber Amáliának*, *Fáy-Halász Idának* pláne négy és mindegyik nyergében elvégzik a napi egy-órás penzumot. Ez három-négy óra a nyeregben és még külön az ugratási tréning. A hölgyek is férfinyeregben, éppen *Éber Amáliát* kivéve, aki galambszürke dresszében, női ülésben, közben *Erzsébet királyné idejét* varázsolja vissza, amint elindult a híres gödöllői falkavadászok. Csak hogy lassanként elhomályosul ez az emlék is, mert az elegáns amazon, aki néhány nap óta *Inkey Lajos báró* huszártiszt boldog arája, áttérőben van a férfimódi lovaglásra, még pedig azzal a biztató eredménnyel, mely egykönnyen bucsuját is jelentheti a női nyeregtől, melynek utolsó művelőiként *Berg Diéda* bárónő és *Pauly Hartmanné* maradnak, világhírű művészei a lovaglásnak.

És itt van kívülük még a káprázatosan szép *Dungyverszky Zsófia* saját két lovával, de őt csak mérkőzések előtt és alatt látjuk, mivel édesapjával, *Dungyverszky György* hajdani országgyűlési képviselővel, annak híres bácskai dominiumán lakik, szintén az utódállamokban. Akik még lovat tartanak a Nemzeti Lovardában, azokat megszámlálhatja az ember a tiz újján. *Dr. Hainisch Elemér* tanár, akinek két lovát ő maga és passzionátus leánykái lovagolják, *Fenyő Miksának* is két lova van, az egyiket leánya, *Panni* lovagolja, amennyiben közben hazalátogat Londonból, ahol tanulmányait folytatja, a másik, amelynek *Nyugát* a neve, a *GyOSZ* igazgatójának a kedvence. De egész télen át pihenteti, az ő számára a dolog a tereplovalással, az első tavaszi napsütéssel kezdődik. Passzionátus lovas *Kandó Lászlóné* és rendes látogatója a lovardának *Gomperz Ervin*, aki külföldről importálta az egyik lovát, a másikon a neje, a szép *Gomperzné* hódol a lovassportnak. Saját lova van még *Mészáros Loránt dr.-nak*, *Strauss Pálnak* és itt van *Kohner Willy* báró kislányának szürkéje, *Walkó Erzsébetnek*, a volt külügy-miniszter leányának két dióspusztai neveltje, *Ledovszky Ágnes* két concours paripája és *Rátkai Mártonné* karesu telivére, mely *Felperes* néven olyan sok csalódást hozott a löversenyter látogatóinak.

Ezzel a lótulajdonosok listája, már mint azoké, akik lovaikat a Nemzeti Lovardában tartják, nagyjából ki van merítve. Akit ér-

dekel, annak elárulhatom, hogy egy ló tartása itt havi kilencven pengőbe kerül. És azontul vannak azok, akik *Czeittler János* lovaglómester felügyelete alatt a Nemzeti Lovarda lovain lovagolnak. *Dr. Hair Istvánné*, *Oltay Ferencné* és leánya, *Németh Lili*, *Jossua Richardné Mészáros Paulette*, *Eöry Erzsébet*, *Krajnik Mária*, *Örffy Imre* képviselő, *Fröhlich Gusztáv*, *Vadász Imre dr.* és bocsánat, ha valakit kifelejtettem. Hát persze, az ilyen nagyüzem fenntartásához mindez kevés, lehetetlen.

A felsoroltak között vannak, akik számára a Nemzeti Lovarda megszűnése egyben örök bucsujukat jelenti e legszebb, legnemesebb sporttól, melyet minthogy élő lény-nyel közvetlen kapcsolatos, nem lehet összehasonlítani semmiféle más sporttal a világon! A többiek majd elhelyezkednek más lovardában és megtalálják a kapcsolatot más környezettel...

És egy vidámabb akkord: míg városszerte a Nemzeti Lovarda elmúlásáról beszélnek, odabent szorgosan folynak a próbák, az előkészületek a *februári nagy karusszelle*, lovasünnepélyre, az utolsóira itt talán, mely minden ragyogásával és pompájával még egyszer a régi mesekönyvekbe ringat vissza.

Megalakult az Uzunovics-kormány Jugoszláviában

Belgrád, január 27. (Avala.) Az új kormány tagjai ma délelőtt féltizenkét órakor letették az esküt.

- A kormány összetétele a következő:
 Miniszterelnök: *Uzunovics*.
 Tárca nélküli miniszter: *Kramer*.
 Népjóléti és közegészségügyi miniszter: *Pucelj*.
 Tárca nélküli miniszter: *Karamehmedovics*.
 Tárca nélküli miniszter: *Kojics*.
 Közoktatásügyi miniszter: *Sumenkovics*.
 Igazságügyminiszter: *Maximovics*.
 Tárca nélküli miniszter: *Anggelinovics*.
 Közlekedésügyi miniszter: *Radivojevics*.
 Kereskedelmi, iparügyi és ideiglenes bányászati és erdőügyi miniszter: *Demetrovics*.
 Hadügyi és tengerészeti miniszter: *Sztojanovics* tábornok.
 Pénzügyminiszter: *Georgevics*.
 Közmunkaügyi és ideiglenesen földművelésügyi miniszter: *Szrkulj*.
 Külügyminiszter: *Jeftics*.
 Belügyminiszter: *Lazics*.
 Testnevelési miniszter: *Hanzsek*.
 Uzunovicson és Demetrovicson kívül valamennyien helyet foglaltak az előző kormányban.

Téli
Corwin Vásár
 mint
 még
 soha!

Az ezidei vásár kezdetének véleményünk szerint helytelenül megállapított időpontja — kinek van a mai viszonyok között 22-én még pénze??? — azt eredményezte, hogy mostani Téli Vásárunk, a

valóban rendkívül olcsó árak

dacára, máig teljes kudarccal járt. Ennek következtében az összes vásári cikkekben még ma is kellő mennyiséggel rendelkezünk. — Azt ajánljuk tehát, **szerezze be Vásárunk utolsó hetében mindazt, amire a közeljövőben szüksége lesz, mert ilyen olcsó árakkal egyhamar nem szolgálhatunk!**